

ВПЛИВ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
НА ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИTHE INFLUENCE OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE
SPECIALISTS ON THE FORMATION OF A MANAGEMENT CULTURE

У статті розглянуто сучасні тенденції іншомовної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО в умовах світових глобалізаційних процесів, зокрема йдеться про іншомовну підготовку майбутніх фахівців як чинник, що забезпечує гармонійну взаємодію з управлінською культурою. Подано визначення поняття «іншомовна підготовка», «управлінська культура» та розкрито роль процесуальних аспектів у формуванні особистості майбутнього фахівця в умовах глобалізації та інформатизації суспільства. Доведено, що іншомовна підготовка акумулює в собі значний загальноосвітній та виховний потенціал, спрямований на підвищення рівня управлінської культури, культури мислення, комунікації, та готує до міжкультурної комунікації. Розглянуто підходи до формування управлінської культури майбутніх фахівців у процесі вивчення іноземних мов.

Ключові слова: іншомовна підготовка, управлінська культура, ЗВО, студент.

В статье рассмотрены современные тенденции иноязычной подготовки будущих специалистов в ЗВО в условиях мировых глобализационных процессов, в частности говорится о иноязычной подготовке будущих специалистов как факторе, обеспечивающим их гармоничное взаимодействие с управленческой культурой. Дано определение понятия «иноязычная подготовка», «управленческая культура» и раскрыта роль процессуальных аспектов в формировании личности будущего специалиста в условиях глобализации и информатизации

общества. Доказано, что иноязычная подготовка аккумулирует в себе значительный общеобразовательный и воспитательный потенциал, направленный на повышение уровня управленческой культуры, культуры мышления, коммуникации, и подготавливает к межкультурной коммуникации. Рассмотрены подходы к формированию управленческой культуры будущих специалистов в процессе изучения иностранных языков.

Ключевые слова: иноязычная подготовка, управленческая культура, ЗВО, студент.

The article outlines modern tendencies of foreign language training of future specialists in educational establishments of higher learning in the conditions of world globalization processes. Foreign language training of future specialists as a factor providing their harmonious interaction with management culture is described in the article. The definition of the concept "foreign language training", "management culture" is given and the role of procedural aspects of shaping personality of future specialists in the conditions of globalization and informatization of society are presented. The article proves that foreign language training accumulates its considerable educational potential aimed at raising the level of management culture, culture of thinking and communication as well as prepare for intercultural communication. Approaches to the formation of managerial culture of future specialists in the process of studying foreign languages are considered.

Key words: foreign language training, management culture, student.

УДК 378.016:811.111
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085.2019.12-2.43>

Цимбрило С.М.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри іноземних мов
Національного університету
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Входження України до єдиного Європейського простору вищої освіти, європейські тенденції гармонізації вищої освіти, з одного боку, необхідність формування цілісної особистості майбутнього фахівця, компетентного не лише у своїй професійній сфері, але й в інших галузях знань, адаптованого до життєдіяльності в умовах глобального полікультурного та багатомовного світу – з іншого, виводять іноземні мови в освітні пріоритети та зумовлюють інтерес науковців до проблеми іншомовної підготовки майбутніх фахівців. В умовах розбудови України дедалі більшого значення набувають проблеми управління. Назріла об'єктивна необхідність створення управлінського механізму, який би використовував новий стиль роботи, за допомогою якого можна високоефективно досягати поставлених цілей в умовах ринкових відносин, що визначає актуальність досліджуваної проблеми. Отож, осмислення управлінських проблем, що виникають у процесі будівництва такого механізму, є одним із найважливіших завдань науки управління.

Проблеми формування управлінської культури фахівців, визначення її змісту та складників широко розглядаються у працях багатьох учених. Проте ці питання досліджуються науковцями в загальнотеоретичному аспекті, не ураховуючи вимоги конкретної професійної діяльності майбутнього фахівця. Водночас є низка професій, для яких високий рівень розвитку управлінської культури є вкрай необхідним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вітчизняними та зарубіжними науковцями приділяється належна увага проблемам іншомовної підготовки майбутніх фахівців у нелінгвістичних ЗВО. Так, виокремлюються такі аспекти, як підвищення ефективності іншомовної підготовки у вищій школі за рахунок надання їй професійно орієнтованої і профільної спрямованості (В.М. Александров, Г.В. Барабанова, О.В. Бернацька, Ю.В. Дегтярьова, О.Ю. Іванова, С.Є. Мазанова) та індивідуалізація професійно орієнтованого навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей (С.О. Мелікова), формування іншомовної професійної компетентності студентів немовних спе-

ціальностей (О.А. Алмабекова, Н.І. Алмазова, А.С. Андрієнко, Н.М. Ізорія, Т.А. Костюкова, В.В. Махова, Н.О. Микитенко, А.Л. Морозова, С.Ю. Ніколаєва, І.В. Секрет, В.Ф. Теніщева та ін.), формування навичок міжкультурної комунікації (С.І. Гарнаєва, Р.О. Гришкова, О.П. Демиденко, О.О. Чекур та ін.), формування здатності до професійної комунікації в полікультурному просторі (М.В. Дружиніна, А.К. Крупченко). Серед численних праць західноєвропейських науковців у сфері професійного навчання вирізняються дослідження за напрямками, які корелюють із нашими цілями, а саме: реформування вищої освіти в контексті євроінтеграційних процесів та Болонської конвенції (Р. Стернберг (R.J. Sternberg), Г. Шапер (H. Schaerer та ін.), значення компетентності для сучасного суспільства (В. Гутмахер (W. Gutmacher), Б. Менсфілд (B. Mansfield), Дж. Равен, Г. Спенсер-Отей (H.P. Spencer-Oatey), Р.Дж. Стернберг (R.J. Sternberg) та ін., компетентність у навчанні іноземним мовам (М. Бернс (M. Berns), М. Кенел (M. Canal) та ін.), міжкультурна компетентність (Г.Д. Браун (H.D. Brown), М. Вугам (M. Byram), М.В. Люстіг, Дж. Кестер (M.W. Lustig, J. Koester), С. Ратъє (S.Rathje), Б. Рей (B. Rey) та ін., інтернаціоналізація освіти (С. Ган (C. Hahn), Г. Де Віт (H. De Wit), Дж.Найт (J. Knight), Р. Скотт (P. Scott), А. Ван Гаален (A. Van Gaalen), М.С.Ван дер Венде (M.C. Van der Wende) та ін.), бізнес і навчання іноземних мов (Р.Дж. Едельштайн (R.J. Edelstein), Р.Р. Джордан (R.R. Jordan), М. Джефрі Уот і Рей Шауб (M. Geoffrey, Voght and Ray Schaub) та ін.), шляхи реалізації іншомовної підготовки як невід'ємного складника вищої професійної освіти (Дж. Еглоф, А. Фітцпатрік (G. Egloff, A. Fitzpatrick), інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов (К. Ахмад, Г. Горбет, М. Роджерс, Р. Сасекс (K. Ahmad, G. Corbett, M. Rodgers & R. Sussex). Саме управлінська культура і є цією проблемою, яку досліджували такі вчені, як Т. Бойдел, М. Бурке, О. Віханський, А. Наумов та багато інших.

Мета статті – визначити вплив іншомовної підготовки майбутніх фахівців на формування управлінської культури.

Виклад основного матеріалу. Світ культури постає світом матеріальних і духовних цінностей, створених або виділених у природі людиною, якими вона насолоджується залежно від своєї обдарованості, освіченості та вихованості. Сучасні програми дещо затеоретизовані і їм інколи бракує практичного зв'язку з майбутньою спеціальністю фахівця, а цілі й завдання формування управлінської культури майбутніх фахівців у процесі вивчення іноземних мов відображаються у тематичному змісті лекцій і практичних занять. Цінність – це значущість, корисність або шкідливість чого-небудь для людини, групи, суспільства.

Цінність може допомогти оцінити що-небудь у порівнянні, тобто стати критерієм вибору. Цінність сама стає орієнтиром, тому що вона є засобом досягнення мети.

Культура управління – це сукупність теоретичних та практичних положень, принципів і норм, що мають загальний характер і стосуються всіх аспектів людської діяльності, це важлива сфера впливу на свідомість, вчинки підлеглих, помисли і бажання, а також вона є одним із вирішальних факторів успіху в управлінні. Перед нею постає завдання створити такий управлінський світогляд кожного керівника, який здатний піднести його до висот сучасної управлінської культури. Її елементами є глибина, світогляд, морально-етичні норми праці, ставлення до праці, навички в організації роботи і виконанні її окремих сегментів, уміння володіти собою і розуміти трудовий колектив. Управлінська культура проявляється також у досконалості роботи, у прагненні створити цілісну композицію. До того ж така культура характеризує як індивідуальну діяльність управління, так і колективну роботу. Мистецтво управління та мистецтво виконання – це управлінська культура, що набуває надзвичайного значення на сучасному етапі розвитку держави, оскільки вона постає не лише як сукупний показник управлінського досвіду, рівень управлінських знань, почуттів, зразків поведінки та функціонування суб'єктів управління, але і як певна характеристика стану управління в українській державі. Тому можна зробити висновок, що від ступеня її розвитку залежить ефективність усієї системи державного управління.

В управлінській культурі особливе значення мають раціональний початок, знання, сучасні концепції, наукові технології. Абсолютно очевидно, що особлива управлінська дія починається з пізнання суті процесів, що відбуваються, висунення нових ідей, установок, що характеризує зміст управління, рівень управлінського мислення. Без уміння висунути інноваційні цілі і завдання управління, а потім знайти адекватні методи їх рішення не може бути ефективного управління.

На новітньому щаблі розвитку суспільства слід розмежовувати поняття «навчання іноземних мов» та «іншомовна освіта». І не лише тому, що перше є частиною другого. «Метою навчання є формування утилітарних навичок та вмій у конкретних прагматичних цілях», тому зміст навчання є аналогічним – формування певних навичок та вмій [4, с. 34]. Поняття освіти, зокрема іншомовної, інтерпретується як «становлення людини через її входження в культуру; завдяки їй людина стає суб'єктом культури» [4, с. 35]. Крім того, недостатній рівень управлінського професіоналізму не лише гальмує поширення організаційної культури, але й стримує організаційний розвиток державної установи. Тому керівникові, який не володіє

елементами управлінської культури, важко, а то і неможливо, засвоїти елементи культури організації, не говорячи вже про те, щоб бути її активним носієм чи поширювати серед підлеглих.

Є такі особливості управлінської культури: існує в будь-якій організації, не має матеріальної форми, не можна виміряти кількісними показниками, не може бути формалізована чи декларована, є фактором мотивації, індивідуальна і неповторна, має загальні риси, тому може бути класифікована [2, с. 33].

Українська управлінська культура наразі формується. Створення ринкових відносин зумовило потребу підготовки професіоналів. Але наше історичне минуле, наш менталітет, звичайно, впливають на формування нової управлінської культури як позитивно, так і негативно (наприклад, сила влади чиновників і досі велика). Така управлінська неспроможність пояснюється тим, що управління як особливий вид творчої діяльності на практиці не може існувати поза сферою моралі. До того ж, на наш погляд, відомим є той факт, що самі управлінці сьогодні усвідомлюють зв'язок своєї управлінської діяльності лише з ідеологією управління на рівні підприємства. Керівник (за традиційним визначенням) – це особа, офіційно призначена на відповідну посаду як організатор колективу, наділена необхідними правами та обов'язками, що несе документально визначену відповідальність та має владу, закріплену в посадових документах.

Уважаємо за доцільне окреслити ще одну проблему іншомовної підготовки в немовних ЗВО – вивчення лише однієї іноземної мови. Володіння однією іноземною мовою – це норма для всіх освічених людей. Якщо ж знання іноземних мов фахівець розглядає як конкурентну перевагу, то він повинен володіти не однією, а хоча б двома. Зважаючи на це, слід зазначити, що і Болонський процес передбачає уніфікацію європейської системи освіти з метою заповнення ринку праці лінгвістично кваліфікованими кадрами, які взаємодіятимуть у полікультурному і мультилінгвальному економічному просторі.

Однак у сучасних умовах розвитку суспільства керівник будь-якого ієрархічного рівня зобов'язаний бути менеджером, який повинен активно впроваджувати ефективні інноваційні ідеї господарювання та досягнення науково-технічного прогресу, зважати на зміни у світовій економіці, своєчасно аналізувати кон'юнктуру і динаміку попиту та пропозиції, вміти перебудувати виробничо-господарську діяльність, урахувати вимоги ринку. У сучасному конкурентному світі вже не є достатньо володіти лише однією іноземною мовою. Можливо, не варто вимагати від студентів технічних ЗВО бездоганного володіння іноземною мовою, адаптувати рівень іншомовного спілкування до рівня носіїв мови. Слушно, на наше

переконання, погодитися з думкою, що «краще не зовсім абсолютні знання декількох мов, ніж досконале володіння лише однією іноземною мовою» [3, с. 72].

Уважається, що для формування культури управління достатньо економічних знань і трохи правових. Нерідко забувається, що таке розуміння менеджменту вичерпано вже в 1930-ті рр. в період «Великої депресії», або системної кризи, яка охопила тоді західну частину світу. Саме тоді президент США Рузвельт пророчо зазначив в одній зі своїх вітальних мов, зверненій до губернаторів штатів у Білому домі: «Збереження наших національних багатств є тільки частковістю щодо більш загального питання продуктивності національної праці».

Іншомовна підготовка є одним із засобів формування інтелектуального потенціалу суспільства, який в умовах глобалізації перетворюється на один із найголовніших факторів розвитку країни. Тобто іншомовна підготовка (як невід'ємний компонент освіти) не може функціонувати окремо від середовища, в якому вона розвивається. Освітні ж процеси в країні повинні відповідати соціально-економічним змінам, сприяти трансформаційним перетворенням, адаптуватися до них [5, с. 21].

Управлінська та організаційна культура мають багато спільного як із точки зору визначення цих термінів, так і з позицій аналізу елементів, що містяться в них. Це пов'язано з тим, що організаційна культура є об'єктом управління в організації. Водночас організаційну культуру не можна вважати елементом управлінської культури, а також неправильним є зворотне твердження. Звісно, ці феномени мають поле перетину смислів поряд зі специфічною сферою, властивою кожному з них. Управлінська культура керівника має ідеальну природу, а пізнати її сутність можна лише, досліджуючи артефакти управлінської діяльності, в яких об'єктивуються, а інколи й матеріалізуються цінності управлінської культури керівника. Уважаємо, що найбільш доцільно обрати саме ту цілісну діяльність керівника, в якій повністю відображено цінності його управлінської культури.

У власному професійному зростанні фахівець не має права і не може зупинитися, бо нині, за твердженням В. Кременя, необхідним є перехід від кваліфікації до компетенції, яка дає змогу знаходити рішення у будь-яких професійних та життєвих ситуаціях, що вможливує діяльність освіченої особистості (незалежно від локального чи глобального контексту ринку праці) [1, с. 6].

Висновки. Беззаперечною є роль іншомовної підготовки з її інтегративним характером у розв'язанні об'єктивно сформованої проблеми адаптації молодого фахівця до нових умов інформаційного глобалізованого суспільства, оскільки

разом із практичними завданнями з опанування іноземних мов, зокрема формуванням комунікативних компетентностей, іншомовна підготовка акумулює в собі значний загальноосвітній та виховний потенціал, спрямований на підвищення рівня управлінської культури, культури мислення, комунікації, готує до міжкультурної комунікації, тому що в процесі опанування іноземних мов студентів доведеться проникнути в іншу систему цінностей і життєвих орієнтирів та інтегрувати їх у власну картину світу, власне світосприймання. Тобто іншомовна підготовка має забезпечити гармонійну взаємодію майбутнього фахівця з глобалізованим інформаційно-технологічним суспільством.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кремень В.Г. Українська освіта в добу глобалізації. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2002. № 6. С. 4–12.
2. Мамонтов С.П. Основы культурологии. Москва: Изд-во Рос. открытого ун-та, 1994. 271 с.
3. Мещанінов О.П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні: теорія і методика: автореф. ... д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Київ, 2005. 40 с.
4. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование: готовим к диалогу культур. Минск: Лексис, 2003. 184 с.
5. Рыбкин А. Культурная революция. Управление компанией. 2007, № 3–4.